

Sokszínű
Magyar nyelv

6

M◊**ZAIK**

Bernáth Magdolna
Lénárd Judit
Patonainé Kökényesi Katalin

Sokszínű
Magyar nyelv
6

Hatodik, változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2019

7

Tanulj tanulni!

11

Év eleji ismétlés

17

Igék és határozószók

45

Főnevek

73

Melléknevek és számnevek

97

Névmások

113

Igenevek

123

Szavak közti kapcsolatok

131

Kommunikáció

143

Könyv- és könyvtárhasználat

149

Év végi összefoglalás

Kedves Gyerekek!

A *Sokszínű magyar nyelv* tankönyvcsalád második kötetét tartjátok kezetekben. Segítségével elmélyíthetitek és bővíthetitek tudásotokat az anyanyelvetekről. Korábbi ismereteikre alapozva megismerhetitek a magyar nyelv szófajainak rendszerét. Sokat megtudtok arról, hogyan határozzák meg beszédünket a kommunikációs célok, hogyan segítik mondanivalónk kifejezését a nem nyelvi kifejezőeszközök. Megtanulhatjátok, hogyan kell eredményesen és értelmesen vitatkozni, véleményt mondani. A szövegalkotás terén a jellemzésről gyarapíthatjátok meglévő ismereteiteket. Újabb segítséget kaptok ahhoz, hogy könnyebben eligazodhassatok a könyvtárban, a folyóiratok, a különböző sajtótermékek között. Emellett gyarapodnak helyesírási ismereteitek is.

A tankönyvnek fontos célja az is, hogy a nyelvvel való ismerkedés érdekes, izgalmas legyen a számotokra. Számos feladat játékosan, a humor segítségével mutatja meg nektek a magyar nyelv szépségét. A feladatokban szereplő szövegrészeket úgy válogattuk össze, hogy kedvet ébresszenek bennetek egy-egy mű elolvasására, vagy éppen további nyomozásra ösztönözzenek titeket valamely témával kapcsolatban. A páros és csoportos feladatok ezenkívül arra is alkalmat adnak, hogy megtanuljatok társaitokkal együttműködni, jobban megismerjétek egymást és önmagatokat is.

A könyv fejezetei a következő módon épülnek fel:

- A *nyitóoldal* bemutatja a fejezet témáját.
- A *leckék* tartalmazzák az új ismereteket.
- A fejezetek végén *összefoglalás* segíti a tanultak rendszerezését.

Az egyes leckék felépítése:

- A *felvezető, ráhangoló feladatok* segítségével feleleveníthetitek a témával kapcsolatos ismereteiteket, saját tapasztalataitokat.
- Az *elsajátítandó* ismereteket vastag betűvel és színes háttérrel emeltük ki: sárgával jelöltük a legfontosabb tudnivalókat, fehérrel a többit.
- A *gyakorló feladatok* a tananyag elmélyítése mellett az önkifejezés fejlesztését is segítik.
- A kis és a nagy buborékokban a tananyaghoz kapcsolódó *érdekességeket*, hasznos információkat olvashattok. Ezeket nem kell megtanulnotok.

Reméljük, hogy az anyanyelvetekkel való ismerkedés szórakoztató és örömteli lesz számotokra!

A szerzők

Már nem vagytok „kezdők” a tanulásban. Eddigi tanulmányaitok során sok hasznos tanácsot kaptatok arra vonatkozóan, hogyan lehet a leghatékonyabban elsajátítani új ismereteket. A következő fejezet segítségével tovább bővíthetitek ezeknek a módszereknek a körét, és ahhoz is segítséget kaptok, hogyan alakíthatjátok ki egyéni tanulási szokásaitokat.

Ti hogyan szerettek tanulni leginkább? Vitassátok meg a tanulással kapcsolatos tapasztalataitokat!

Tanulj tanulni!

1. Olvassátok el az alábbi szöveget, majd oldjátok meg az utána következő feladatokat!

A házi veréb és a füstifecske

Kis testű madarak. A házi veréb gömbölyded teste alig 15 cm. Tollazatában a hasoldalon a világoszürke, a hátoldalon a barna szín dominál. [...] A füstifecske karcsú, áramvonalas teste sem éri el a 20 cm-t. Testhez simuló tollazata a hasoldalon piszkosfehér, hátán fénylő kékesfekete, homloka és torka gesztenyebarna. [...]

A házi veréb kicsi szárnyával csak rövid távra és nagy surrogással repül. Fő mozgásszerve a szökdécselő láb, melyel a talajon páros lábbal ugrál. A füstifecske gyenge lábát inkább kapaszkodásra, mint járásra használja. [...] Széles, erős mellük, hosszú szárnyuk segítségével nagy sebességgel hasítják a levegőt. Jól fejlett, erős farktollaik csodálatos stabilitást és fordulékonytságot biztosítanak az állatoknak. [...]

A két madár tápláléka, és ezért csőrük alakja is igen eltérő. Bár a házi veréb tipikus mindenevő, csőre inkább magevésre alkalmas. Az erős, kúp alakú csőr magvak, rovarok, konyhai hulladék felszedésére és aprítására egyaránt használható. A füstifecske csőre rövid, háromszög alakú és hegyes. Mivel a tövénél sokkal szélesebb, és a madár szeméig hasított, óriásira nyitható. Ezzel könnyedén kapja el a repülő rovarokat. [...]

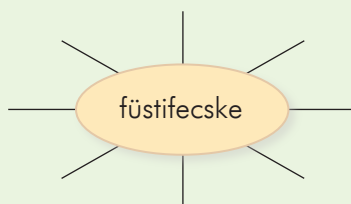
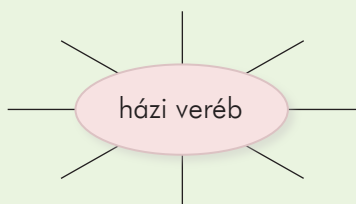
Mindkét madár fészke belül puha, tollakkal bélelt, melybe 4-6 apró tojást tojnak. A kikelő fiókák csupasz, gyámoltalan kis jószágok, több hétig a fészkekben maradnak. Fészeklakók.

(Dr. Halász Tibor – Jámbor Gyuláné – Vízvári Albertné: Természetismeret 5.)

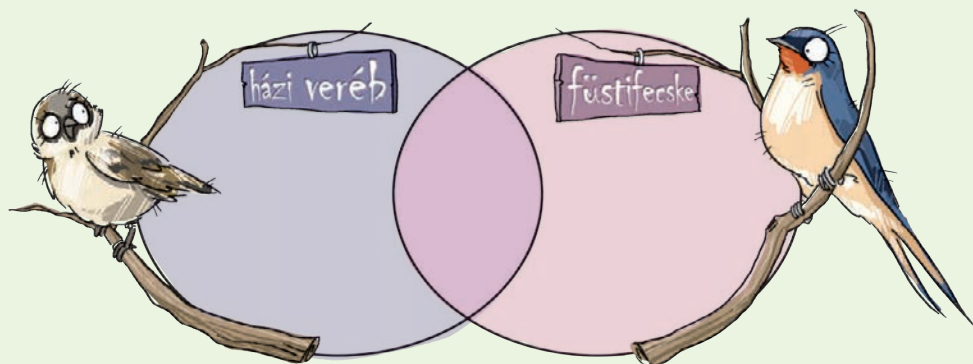

a) Mely állatok leírását tartalmazza a szöveg?

b) Keressétek meg a szövegben a kulcsszavakat, majd rendezzétek őket pókhálóabrába!

- c) Keressetek a szövegben olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek arra utalnak, hogy a szöveg szerzője nemcsak leírja, hanem össze is hasonlítja a két madarat!
- d) Miben hasonlít és miben tér el egymástól a házi veréb és a füstifecske? A halmazábra melyik helyére illenek egyes tulajdonságaik?

A halmazábra 2-3 egymást átfedő négyzetből vagy körből áll. Alkalmas a vizsgált jelenségek közötti hasonlóságok és különbségek bemutatására. A közös szelvényben a hasonló, az egymást nem fedő részekbe pedig az eltérő jegyek kerülnek.

- e) Figyeljétek meg az alábbi szemponttáblázatot! Hogyan egészítenétek ki a szöveg alapján? Beszéljétek meg!

	Házi veréb	Füstifecske
Testfelépítés	kis testű	
		karcsú
	világosszürke has, barna hát	piszkosfehér has, fekete hát
Mozgás	szökdecselő lábával ugrál, kicsi szárny, rövid távon repül	hosszú szárnyával gyorsan repül
Csőr		rövid, háromszög alakú hasított csőr
Táplálkozás	mindenevő	
	4-6 tojás, fészeklakók	

A szemponttáblázatot a halmazábrához hasonlóan jelenségek összehasonlítására használhatjuk. Segítségével azonos szempontok alapján hasonlíthatunk össze két vagy több jelenséget.

2. Olvassátok el az alábbi, az ókori athéni és római oktatásról szóló szövegeket, majd oldjátok meg a hozzájuk kapcsolódó feladatokat!

A család és a gyermek az ókori görögöknél

Iskolába csak a fiúk jártak. Állami iskolák nem működtek, a szülők tandíjat fizettek. [...] A tanítás egy egyszerű házban vagy egy fedett oszlopcsarnokban folyt. A gyerekek a térdükön tartott viasztableára írtak. Ezt aztán elsimították, s így újra írhattak rá. Az elemi oktatás (7–15 éves kor) során olvasni, írni, számolni tanultak, irodalommal és zenével foglalkoztak. Irodalomból Homérosz műveivel ismerkedtek meg. [...] a tanító felolvasta a verseket, a növendékek pedig addig ismételték szavait, amíg emlékezetükbe nem vészték. Tehát hallás útján tanultak.

(Horváth Andrea – Horváth Levente Attila: Történelem 5.)

Oktatás és kultúra az ókori Rómában

A ludus [ludusz] szó játékot jelent, de ez volt az elemi iskola neve is. A 6 és 11 év közötti fiúk és lányok tanulták itt az írás, olvasás és számolás alapjait. Majd híres írók, költők műveit vagy törvényszövegeket írtak le, és ezen gyakoroltak. Fatáblára öntött viaszba nyomták az íróvesszőt, vagy cserépre karcolták a betűket. A matematika elsajátítása nehéz feladat volt. Tanulásához számológépet használtak segítségül. [...] Az iskolák csarnokokban, egyszerű épületekben vagy a szabadban működtek. [...] A tanulók havonta tandíjat fizettek, ez volt a magister [magiszter], a tanító fizetése.

(Horváth Andrea – Horváth Levente Attila: Történelem 5.)

„Tanulj a tegnaptól,
élj a mánap és reménykedj a holnapban.
A legfontosabb azonban, hogy ne hagyd abba
a kérdezést.” – mondta Albert Einstein, a híres tudós.
A tanulás során nem csak az nagyon fontos, hogy kérdésekre tudjatok válaszolni. Legalább olyan fontos az is,
hogy tudjatok kérdéseket feltenni. Aki tud kérdezni,
az már sok mindent tud, és még többet akar
megtudni. Einstein szavai szerint a tanulás
egész életre szóló feladat.

- Keressétek meg a szöveg kulcsszavait!**
- Készítsetek halmazábrát a két szöveg összehasonlítására! Melyik részébe illenek az egyes kulcsszavak? Beszéljétek meg!**
- Alkossatok csoportokat, és keressetek szempontokat az athéni és a római elemi iskola összehasonlításához!**
- Hasonlítsátok össze az egyes csoportok által megadott szempontokat, majd egyeztetek meg néhány közös szempontban! A megbeszélte szempontok felhasználásával rajzoljatok szemponttáblázatot a füzetetekbe, és töltsétek ki! Párokban dolgozzatok!**
- Hasonlítsátok össze és értékeljétek az elkészült munkákat!**

Mikor keletkeztek a következő szavak: fa, ház, szem, fül, száj, apa, anya, fiú, lány? Bizonyára nagyon régen, hiszen ezek a szavak megnevezik az ember környezetében található legfontosabb élőlényeket, dolgokat. A megnevezés pedig az egyik legrégebbi és legalapvetőbb törekvése a beszédünknek.

Korábbi tanulmányaitok alapján már sok mindent tudtok a főnév szófajáról, amelynek éppen ez a jellemzője. A következő fejezetben további fontos dolgokat tanulhattok meg a főnevek használatáról, helyesírásáról.

Versenyezzetek! Hány élőlényt és élettelen dolgot tudtok megnevezni a kép alapján?

Főnevek

1. Kik a kedvenceitek? Mondjátok el azt is, miért éppen ők!

író, költő, színész, énekes

2. a) Melyik a kedvenc keresztnév? Miért?

b) Nézzetek utána a könyvtárban vagy az interneten az eredetének, jelentésének!

3. a) Hogyan írjuk az idegen eredetű keresztnéveket? Fogalmazzátok meg a szabályt a példák alapján!

– Klaudia, Dzszenifer, Dézi, Bernadett, Ivett
– Richárd, Félix, Beatrix

b) Válaszoljatok ezekkel a nevekkkel a *kivel?* kérdésre a minta alapján! Beszéljétek meg a helyesírási szabályt, és gyűjtsetek ti is hasonló példákat!

Klaudiával, Dzszenifferrel, Félixszel, Ivett-tel

4. a) Titeket hogyan becéznek, és ti hogyan becézitek a barátaitokat?

b) Hogyan születnek a becenevek?

c) Milyen becenevet nem szabad adnunk? Miért?

5. a) Melyik híres személyhez melyik kép kapcsolódik? Állapítsátok meg!

1. Rákóczi Ferenc
2. Kodály Zoltán
3. Széchenyi István
4. Egressy Béni

b) Mi a közös jellemzője ezeknek a családneveknek? Melyik helyesírási alapelv érvényesül írásukban? Beszéljétek meg!

A személyneveket (családneveket, keresztnéveket, beceneveket) nagy kezdőbetűvel írjuk: pl. *Kékes Szabó Márton, Kékes-Szabó Márk; Marci, Márkó*. Egyes családneveket a hagyomány szerint írunk, azaz megtartjuk a régies betűket: pl. *Széchenyi, Eötvös, Papp*.

Az idegen eredetű keresztnéveket a köznyelvi kiejtés szerint írjuk: pl. *Szandra* (a *ch*-t és az *x*-et megtartjuk: *Richárd, Félix*).

A hagyományos írású családnevekhez a toldalékot közvetlenül, a kiejtés szerint kapcsoljuk: pl. *Tóthtal, Kováchcsal*.

Ha a vezetéknev hosszú mássalhangzóra végződik, nem szabad egyszerűsíteni: pl. *Széll-lel, Kiss-sel*. Ugyanez a szabály vonatkozik a hosszú mássalhangzóra végződő keresztnévekre is: pl. *Bernadett – Bernadett-tel, Henriett – Henriett-tel*.

6. a) Pótold a hiányzó betűket a régi magyar családnevekben!

Janikovszk <input type="text"/> Éva	T <input type="text"/> kö <input type="text"/> Imre	Vörösmart <input type="text"/> Mihály
Ko <input type="text"/> u <input type="text"/> Lajos,	Mánd <input type="text"/> Iván	Munkács <input type="text"/> Mihály
Madá <input type="text"/> Imre	W <input type="text"/> r <input type="text"/> s Sándor	Kölcse <input type="text"/> Ferenc
Mikszá <input type="text"/> Kálmán		

b) Keressetek hagyományos írású, régies betűt, betűket tartalmazó családneveket települések telefonkönyvében!

7. a) Folytassátok a sort a minta alapján! Beszéljétek meg a helyesírást!

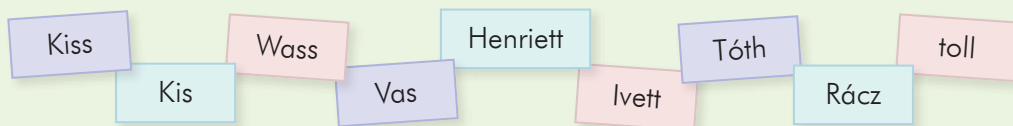
Petőfi verse	Petőfi-vers
Bartók Béla emlékéve	Bartók Béla-emlékév
Babits Mihálytól való idézet	Babits Mihály-idézet
Bálint napja	Bálint-nap
Thuróczy által írt krónika	Thuróczy-krónika

b) Keressetek párokat, majd írjátok le őket helyesen a füzetekbe!

Móra	kastély
Kossuth	módszer
Kodály	szobor
Nádasdy	idézet
Arany János	novella

A személynevekhez gyakran kapcsolódnak köznevek úgy, hogy összetételeket alkotnak. Ilyenkor közöttük valamilyen jelöletlen kapcsolat van, például birtokviszony, ezért a tulajdonnév és a köznév közé kötőjelet teszünk: pl. *Árpád-ház, Eötvös-inga, Petőfi-vers*.

8. Kivel? Mivel? – Alkossatok párokat, és válaszoljatok a kérdésre! Jelöljétek meg azokat a példákat, amelyeknél nem alkalmazzuk az egyszerűsítés elvét!

9. a) Összekeveredtek híres emberek nevének a betűi. Állítsátok helyre a neveket!

S Á K S U C T Á V N S I
D I N G O R Y Á Z É A G
S A D I V A R Á L Z S Ó L

- b) Kiknek a vezetékneve rejtőzik a következő mondatokban?

Engem nem zavar a nyaklánc!
Ezt a képet ő firkálta?
Egy palack finom ásványvizet kérek.

- c) Változtassátok meg a szavak, mondatok betűinek a sorrendjét! Ha minden betűt felhasználtok, egy ismert magyar sportoló nevét kapjátok. (Az ilyen rejtvények neve anagramma.)

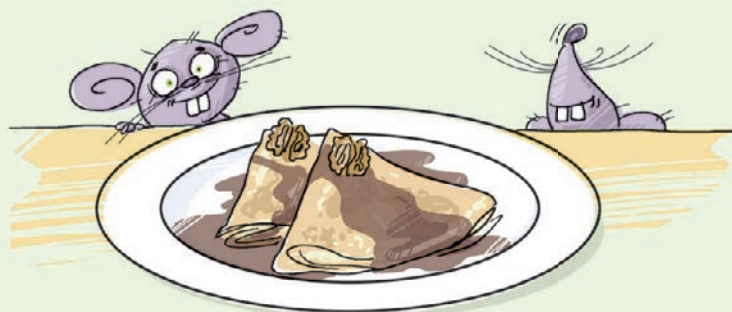
S csupán Ferke!
Ne be, de ki! Bort?
Lapp Pál – szó.
Lapp szó! pá!

- d) Készítsetek ti is hasonló betűrejtvényeket!

Attila vagy Atilla?
Manapság a gyermekek már mindkét névváltozatot kaphatják. Önkényesen azonban nem cserélgethetők, azt kell használni, ami a hivatalos iratokban szerepel.

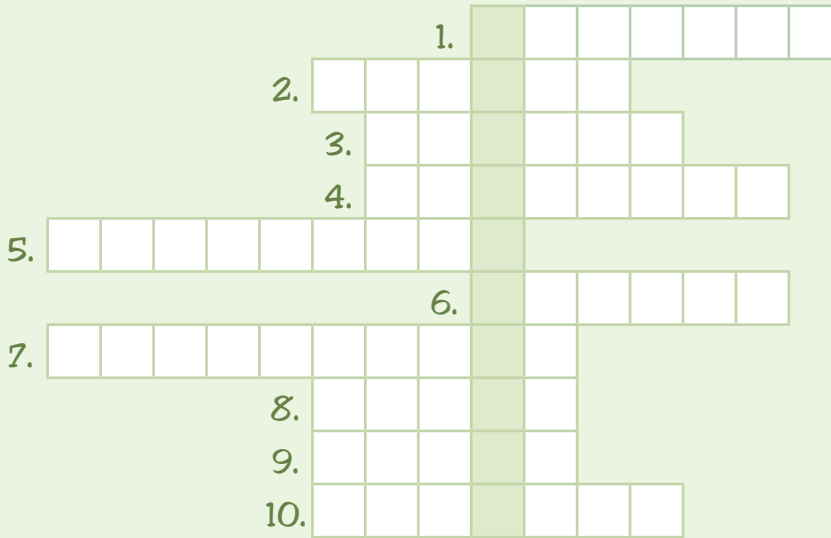
10. Írjátok le helyesen a következő tulajdonneveket! Beszéljétek meg a szabályt! Dolgozzatok a füzetetekben!

achillesín, kossuthzászló, munkácsyfestmény, kinizsivár, kovácslakás, gundelpalacsinta, batthyányörökmécses, benedeklekmese, józsefatilavers

11. Fejtsétek meg a keresztrejtvényt! Mely híres személyek vezetékneve hiányzik a rejtvényből?

1. A *Himnusz* költője.
2. A *Téli berek* írója.
3. A *Fillentő* szerzője.
4. Petőfi felesége.
5. Híres 15. századi költőnk, aki még latinul írta verseit.
6. 17. századi költő és hadvezér.
7. A *Szózat* költője.
8. Petőfi barátja.
9. A *Bezzeg az én időmben* című regény írója.
10. A *Trapiti* szerzője.

Névadási szokásaink

Egészen a múlt század közepéig igen gyakori volt, hogy a gyermeknek azt a nevet adták, amelyik a születése napján a naptárban szerepelt. Azt is fontosnak tartották, hogy lehetőleg bibliai alak vagy keresztény szent nevét kapja a gyermek. Az elsőszülött fiú leggyakrabban az apja nevét vitte tovább, a lány az anyja nevét kapta.

A mindenkori divatnak nagy szerepe van a névadásban. Ez a magyarázata egyes idegen eredetű nevek (pl. Klaudia, Ivett) divatjának, vagy éppen annak, hogy a régi magyar nevek (pl. Borbála, Emese) a 80-as évektől újra népszerűvé váltak. Érdekes megfigyelni a filmek, filmsorozatok hatását is a névadási szokásokban: a szülők gyakran adják gyermekeiknek a népszerű tévésorozatok szereplőinek a nevét. Manapság sokkal több utónévből válogathatnak a szülők, amikor gyermeküknek nevet választanak, mint régebben.

Te miért épp ezt a keresztnevet kaptad szüleidtől?

Már találkoztatok tanulmányaitok során azzal a szófajjal, amelynek feladata a „helyettesítés”. Ez a szófaj a névmás. Tudjátok, hogyan lehet a névmásokat személyek neve helyett használni, hogyan lehet velük kérdezni és rámutatni élőlényekre, tárgyakra vagy gondolati dolgokra.

Ebben a fejezetben a névmásoknak újabb fajtáit ismerhetitek meg, megtanulhatjátok a helyes használatukat és a helyesírásukat.

Tegyetek fel egymásnak kérdéseket a kép alapján! Használjátok a már ismert névmásokat!

Névmások

A kölcsönös névmás

1. Olvassátok el a szövegrészletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

– Ó, szeretnéd? Hát, úgy legyen! Vesd le a rongyaid, fiú, és öltsd fel ezeket az ékes holmikat. Bár rövid ideig tartó boldogság lesz ez, de annál jobban vágyunk rá. Tartson addig, amíg tarthat, azután újra cserélünk, mielőtt még megdorgálna bárki.

Néhány perccel később a kis walesi herceget már Tom cafatokban lógó rongyai díszítették. A koldulás kis hercege pedig a királyi méltóság cifra pompájában tündökölt. Azután mindketten vállvetve álltak egy nagy tükör elé, és láss csodát, fel sem tűnt, hogy bármi változott volna. **Egymást** nézték, majd a tükörképeket, és újra **egymást**.

(Mark Twain: Koldus és királyfi – Fordította: Lengyel Tamás)

a) Kik a szöveg szereplői? Mire készülnek?

b) Kiket helyettesít a szövegben a kiemelt névmás?

2. Foglald mondatokba a névmás következő alakjait! Dolgozz a füzetedben! egymással, egymáshoz, egymásról, egymásnak, egymásért, egymástól, egymást

A kölcsönös névmás azt fejezi ki, hogy két vagy több személy cselekvése egymásra irányul. Egy kölcsönös névmásunk van: *egymás*.

Csak főnevet helyettesíthet. Többnyire ragozott alakjait használjuk (pl. *Mindig segítenek egymásnak*).

3. Párokban dolgozzatok! Az alábbi fotók alapján alkossatok egy rövid történetet! Használjátok a kölcsönös névmás ragozott alakjait!

A visszaható névmás

4. a) Rakjátok össze a darabjaikra esett közmondásokat!

ellensége

senki

magadat

nem

vizsgálj

vegye

ne

se

Magának

Ha

mást

ismered

ne

magára

inge

nem

Akinek

b) Beszéljétek meg, mit jelentenek ezek a közmondások!

c) Mit fejeznek ki a kiemelt névmások a cselekvő és a cselekvés kapcsolatáról? Vitassátok meg!

A visszaható névmás azt fejezi ki, hogy a cselekvés magára a cselekvőre irányul. A visszaható névmások: *magam, magad, maga, magunk, magatok, maguk*. Csak főnevet helyettesíthetnek. A névszókhhoz hasonlóan vehetnek fel toldalékokat (pl. *magamat, magadnak, magától*).

5. a) Alkossatok csoportokat! Hasonlítsátok össze a két oszlopban szereplő kifejezéseket! Észrevételeiteket beszéljétek meg!

Igével	Névmással
fésülködik	fésüli magát
bontakozik	(ki)bontja magát
törölközik	törli magát

Ha a visszaható névmást nyomatékosítani szeretnénk, akkor gyakran kapcsolunk hozzá további szóelemeket. Az ön előtagot egybeírjuk a névmással (pl. *önmaga*), a saját szót pedig különírjuk tőle (pl. *saját magukat*).

b) Fejezzétek ki a képeken zajló eseményeket igével és visszaható névmással! Alkossatok mondatokat a kifejezésekkel úgy, hogy legyen bennük példa minden mondatfajtára (kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó)!

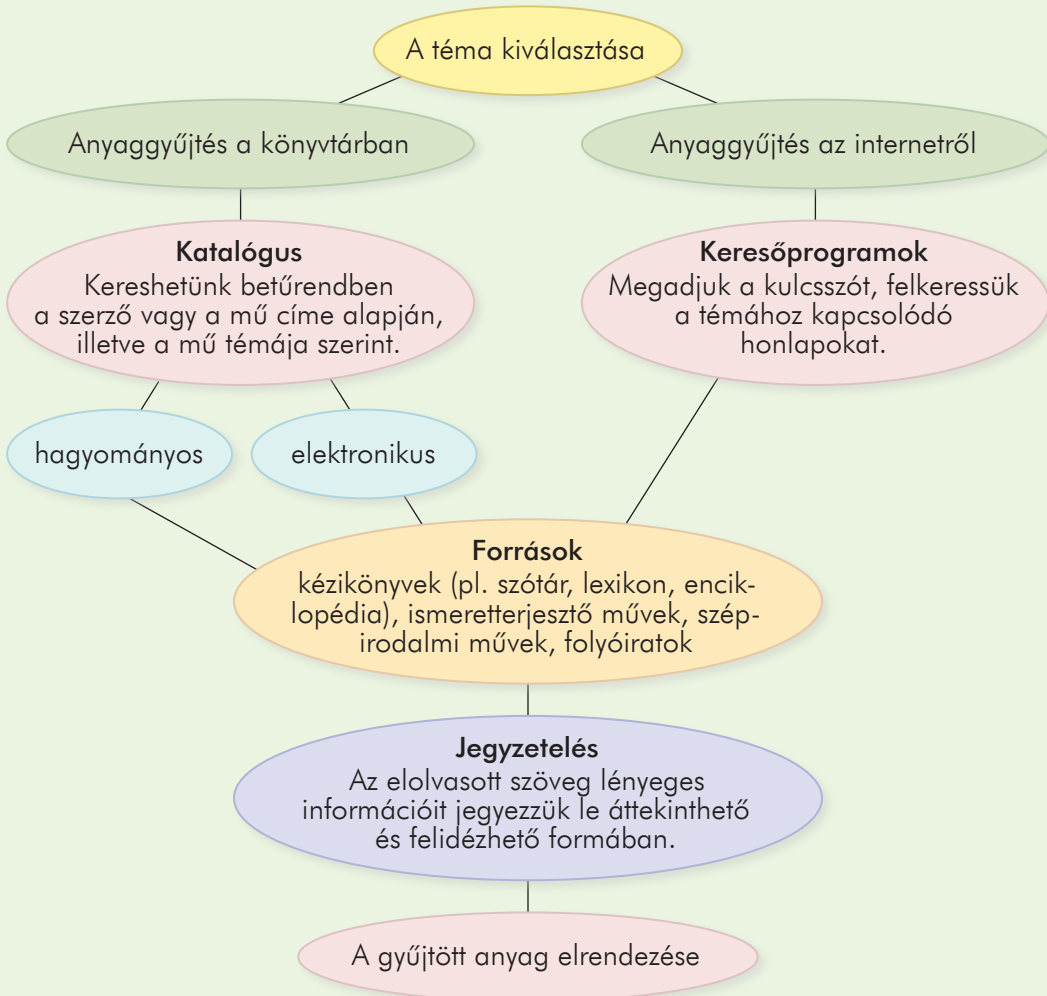
Az újságokból, könyvekből, a világhálóról rengeteg hasznos és érdekes dolgot megtudhatunk. Tájékozódhatunk belőlük a világban zajló eseményekről: kedvenc együttesünk koncertjeiről, a hamarosan a mozikba kerülő filmekről, a megjelenő könyvekről, a sporteseményekről vagy éppen az időjárásról. Ha érdeklődünk valamilyen téma iránt, az azzal kapcsolatos folyóiratokból mindig újabb és újabb ismereteket szerezhetünk.

A következő fejezet a sajtótermékek megismertetésén túl segítséget nyújt ahhoz is, hogyan gyűjtsetek anyagot egy adott témához, és hogyan rendezzék el az információkat.

Beszélgétek meg, miért lehet hasznos, hogy tájékozódjunk az aktuális eseményekről!

Könyv- és könyvtárhasználat

1. a) Mi minden segíti a tájékozódást a könyvtárban? Hogyan tudtok megkeresni egy könyvet, amelynek csak a címét tudjátok? Hogyan tudhatjátok meg, hogy egy szerző mely művei találhatóak meg a könyvtárban? Beszéljétek meg!
- b) Végezzétek el az alábbi feladatokat az internet segítségével!
- Írjátok be egy internetes keresőbe a *nádperje* kifejezést! Milyen oldalakat kínál fel a program? Beszéljétek meg, mit tudatok meg a szóról!
 - Keressétek meg a Magyar Elektronikus Könyvtárban (www.mek.oszk.hu) Nógrádi Gábor *Galambnagy mama* című művét! Olvassátok el a fülszöveget! Mit tudatok meg belőle a könyvről?
2. Tanulmányozzátok az alábbi ábrát! Ti hogyan gyűjtenétek anyagot egy témáról? Hogyan szereznétek az információkat? Beszéljétek meg!

Az önálló anyaggyűjtés és lejegyzés helyes technikája megkönnyíti az információk feldolgozását és előadását.

- Először olvasd el egyben a szöveget, majd a második olvasás során jegyzetelj!
- Szókapcsolatokat vagy rövid, pár szavas mondatokat jegyezz le a hosszú szövegrészek és az önálló szavak helyett!
- Ha szó szerint szeretnél idézni valakit, akkor azt rövidítés nélkül, idézőjelek használatával teheted.
- A lejegyzett szöveg legyen áttekinthető, vázlatszerű: a lényeges információk kiemelése, a fontossági sorrend érzékeltetése nagyon fontos!
- Jegyezd le a könyv, internetes oldal pontos adatait (szerző, cím, kiadó neve, kiadás éve, oldalszám, honlap címe)!

A gyűjtött anyag elrendezését meghatározza a téma, a szöveg típusa (pl. leíró, meggyőzésre törekvő vagy elbeszélő szöveget kell-e alkotnod), **a beszédhelyzet és a kommunikációs cél** (pl. kinek, milyen céllal készíted az írásodat).

- Kövesd a hármas tagolást: bevezetés, tárgyalás, befejezés!
- A részek logikusan, követhető módon kapcsolódjanak össze!
- Munkádat kiegészítheted ábrákkal (pl. fűrtábra, pókhálóábra).
- Ha számítógépen dolgozol, összeszerkesztheted a képeket, ábrákat és a szöveget. Ügyelj a számítógépen írt szöveg nem nyelvi jeleire (betű, sorköz, margó), így munkád szövegképe esztétikusabb lesz!

3. a) Olvassátok el az alábbi szöveget! A füzetekbe írjátok ki a lényeges információkat rövid mondatok, kifejezések formájában!

A színeknek a természet világában is fontos szerep jut. A madarak színes tollazatukkal párjukat csalogatják. A színpompás virágok rovarlátogatókat igyekeznek magukhoz vonzani, melyek virágporukat más virágokra szállítják. A színes bogókat télen könnyebb megpillantani, a rossz ízű hernyók vagy rovarok pedig gyakran azért feltűnő színűek, hogy elriasszák azokat a madarakat és más állatokat, melyek megpróbálnák zsákmányul ejteni őket.

Más állatok álcázásként használják a színeket, hogy nehezebb legyen észrevenni őket. A tigris csíkjait nem könnyű megpillantani, amikor az állat magas, hullámzó fűben lopakodik. A párduc foltjai a fakoronákon át becsillanó napfényfoltokra emlékeztetnek, a kaméleon pedig fel tudja venni környezete színét, hogy így „tűnjön el” szem előtt.

(Charles Taylor, Stephen Pople: *A tudás birodalma* – Fordította: Ajkai Adrienne)

b) Készítsetek kulcsszavas vázlatot a szöveg alapján!

4. Járjatok utána, hogy ki volt Amundsen, és készíttetek vázlatot az életéről egy 5 perces kiselőadáshoz! Keressetek képeket is! Ne felejtsetek el feljegyezni az általatok felhasznált könyveknek, internetes oldalaknak az adatait!

TARTALOMJEGYZÉK

1. Tanulj tanulni! 8
2. Év eleji ismétlés 12

Igék és határozószók

3. A szófajok 18
4. Az ige fogalma 20
5. Az igeidők 24
6. Az igemódok 26
7. Az ige ragozása 31
8. A leggyakoribb igeképzők 33
9. Az igék helyesírása 35
10. A határozószó 39
11. Összefoglalás 41

Főnevek

12. A főnév 46
13. A személynevek és helyesírásuk 53
14. A földrajzi nevek és helyesírásuk 57
15. Égitestek nevei, állatnevek,
márkanevek és helyesírásuk 63
16. Intézménynevek, címek, díjak,
kitüntetések és helyesírásuk 67
17. Összefoglalás 72

Melléknevek és számnevek

18. A melléknév 74
19. A melléknevek helyesírása 80
20. A számnév 87
21. A számnév helyesírása 92
22. Összefoglalás 95

Névmások

23. A személyes és a birtokos névmás 98
24. A kölcsönös és a visszaható névmás ... 103
25. A mutató és a kérdő névmás 105

26. A vonatkozó, az általános
és a határozatlan névmás 108
27. Összefoglalás 112

Igenevek

28. A főnévi igenév 114
29. A melléknévi igenév 117
30. A határozói igenév 120
31. Összefoglalás 122

Szavak közti kapcsolatok

32. A szavak tartalmi összefüggései 124
33. A szólások eredete 126
34. Összefoglalás 130

Kommunikáció

35. A kommunikáció célja 132
36. A jellemzés 137
37. Összefoglalás 142

Könyv- és könyvtárhasználat

38. Könyv- és könyvtárhasználat 144
39. A sajtótermékek 146
40. Összefoglalás 148
41. Év végi összefoglalás 150

- Kislexikon 156
Képjegyzék 158